

В. В. Пригладь

аспірант Київського університету інтелектуальної власності та права

ORCID ID: 0009-0007-8337-5076

ПОНЯТТЯ ТА МЕЖІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ

В статті сформовано поняття та розкрито межі публічного адміністрування авіаційного транспорту в Україні. Розкрити особливості і адміністративно-правового регулювання авіаційної діяльності, визначено її основні об'єкти та суб'єкти. Охарактеризовано принципи публічного адміністрування у сфері авіаційного транспорту, які включають верховенство права, безпечність, відкритість, міжнародну координацію та екологічну відповідальність. Розглянуто правові засади регулювання авіаційного транспорту, що ґрунтуються на міжнародних та національних актах, зокрема Повітряному кодексі України та міжнародних угодах. Проаналізовано систему адміністративних органів, які здійснюють публічне адміністрування авіаційної галузі, включаючи Кабінет Міністрів України, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури, Державну авіаційну службу та інші спеціалізовані структури. Окрему увагу приділено механізмам регулювання, таким як ліцензування, сертифікація та контроль, які забезпечують відповідність авіаційної діяльності міжнародним стандартам. Розглянуто питання адміністративної відповідальності у сфері авіаційного транспорту, її роль у забезпеченні дотримання правових норм та підвищенні безпеки польотів. Узагальнено, що публічне адміністрування авіаційного транспорту спрямоване на забезпечення стабільного та безпечного функціонування галузі відповідно до міжнародних стандартів та національних інтересів України. Визначено, що ефективне адміністрування сприяє підвищенню рівня безпеки пасажирських і вантажних перевезень, оптимізації роботи аеропортів, розвитку інфраструктури та вдосконаленню механізмів державного контролю. Доведено, що адміністративна діяльність у сфері авіації включає комплексну систему заходів, спрямованих на усунення ризиків, запобігання аварійним ситуаціям та забезпечення безпеки повітряного руху. Проаналізовано нормативно-правові документи, які регулюють взаємодію між державними органами та суб'єктами авіаційної діяльності, визначають процедури сертифікації авіакомпаній, аеропортів, авіаційного персоналу та контроль за дотриманням технічних регламентів. Визначено, що адміністративне регулювання сприяє реалізації державної політики у сфері авіаційного транспорту, підвищенню конкурентоспроможності авіаційної галузі України на міжнародному рівні, адаптації національного законодавства до вимог ІКАО та Європейського Союзу.

Ключові слова: авіаційна безпека, авіаційний транспорт, адміністративна відповідальність, адміністративні органи, адміністративні послуги, аеронавігаційне обслуговування, безпека польотів, екологічна відповідальність, експлуатація повітряних суден, ліцензування та сертифікація, міжнародні стандарти, міжнародні угоди, нагляд та контроль, організація повітряного руху, повітряний простір, правові засади, цивільна авіація.

Вступ. Науковий аналіз публічного адміністрування авіаційного транспорту в Україні є вкрай актуальним з огляду на сучасні виклики та стратегічні завдання, які постають перед державою в умовах воєнного стану та майбутнього відновлення країни. Основні аспекти, що зумовлюють необхідність дослідження цієї сфери, включають низку важливих факторів.

З початком військових дій в Україні відбувся кардинальний перерозподіл між цивільною та державною авіацією. У той час як розвиток

цивільної авіації та її інфраструктури практично зупинився через ризики безпеки та руйнування об'єктів аеропортової інфраструктури, державна авіація, навпаки, почала динамічно розвиватися. Значне розширення отримали військова авіація, правоохоронна авіація, служби цивільного захисту та Державна прикордонна служба. Внаслідок цього постала нагальна потреба у перегляді адміністративно-правових механізмів публічного адміністрування авіаційною сферою, удосконаленні координації між

цивільним та військовим секторами, а також створенні ефективних механізмів державного регулювання для подальшої інтеграції військової та правоохоронної авіації в загальну систему публічного адміністрування.

У рамках курсу на євроінтеграцію Україна зобов'язалася імплементувати європейські норми та стандарти у сфері авіації відповідно до Угоди про Спільний авіаційний простір з ЄС. Це вимагає суттєвого оновлення нормативно-правової бази, приведення у відповідність до норм Європейського агентства з безпеки авіації, гармонізації сертифікаційних вимог, регламентів безпеки польотів та механізмів контролю. Важливим завданням є також створення ефективної системи регулювання прав пасажирів та посилення державного контролю за якістю авіаційних послуг.

Україна вже кілька років перебуває у процесі імплементації міжнародних стандартів у сфері публічного адміністрування авіаційної галузі, зокрема стандартів та рекомендацій Міжнародної організації цивільної авіації. Завершення цього процесу є критично важливим для забезпечення безпеки польотів, ефективного регулювання діяльності авіакомпаній, сертифікації аеропортів та гармонізації нормативних процедур у відповідності до міжнародних вимог. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності авіаційної галузі України на світовому ринку.

Військові дії спричинили значні руйнування авіаційної інфраструктури, зокрема злітно-посадкових смуг, терміналів, ангарів, систем навігації та зв'язку. Після завершення війни постане необхідність швидкого та масштабного відновлення авіаційного сектору, що потребуватиме комплексного підходу з боку держави, залучення міжнародних інвесторів, розробки спеціальних державних програм підтримки та стимулювання галузі. Відбудова цивільної авіації стане ключовим етапом у загальній стратегії післявоєнного відновлення України, що передбачатиме відновлення міжнародного сполучення, модернізацію аеропортів та впровадження новітніх технологій у сфері повітряного транспорту.

Отже, враховуючи вищезазначені аспекти, дослідження публічного адміністрування авіаційного транспорту в Україні є вкрай важливим як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Військові виклики, необхідність адаптації до європейських стандартів, імплементація міжнародних норм та відновлення цивільної авіації потребують ефективних меха-

нізмів державного регулювання, оновлення законодавчої бази та активного залучення міжнародних партнерів

Огляд останніх досліджень. До певних аспектів публічного адміністрування авіаційного транспорту в Україні звертали свою увагу вітчизняні вчені, В. Галунько, А. Берлач, О. Буханевич, П. Діхтієвський, О. Гулак, Р. Герасимов, О. Золотар, Н.О. Коваленко, В.Г. Ковальов, А. Кравцов, Ю. Краснова, А. Пухтецька, А. Філіппов, О. Хороманська, О. Ситников, Ю. Слюсаренко, С. Стеценко та ін. Проте, вони свої зусилля зосереджували не безпосередньо на предметі нашого аналізу, а на більш загальних чи спеціальних викликах.

Виклад основних положень: Згідно з словником українського «авіація» — це галузь науки, техніки та транспорту, пов'язана з розробкою, виробництвом і експлуатацією літальних апаратів, важчих за повітря. Вона охоплює як теоретичні аспекти повітряного пересування, так і практичну діяльність, пов'язану з перевезенням пасажирів, вантажів, забезпеченням повітряних перевезень та обслуговуванням аеропортів. Авіація також може розглядатися як сукупність літальних апаратів (повітряний флот), що включає цивільну, військову та спеціалізовану авіацію. Її розвиток значно вплинув на економіку, безпеку, логістику та міжнародні відносини, сприяючи глобалізації та підвищенню швидкості транспортних потоків [1].

В свою чергу енциклопедичні знання узагальнюють що, «транспорт» — це галузь суспільні відносини, яка забезпечує перевезення пасажирів і вантажів різними видами транспортних засобів, включаючи залізничний, водний, автомобільний, трубопровідний та авіаційний. Окрім цього, транспорт охоплює перевізні засоби, що використовуються для забезпечення перевезень на різних територіях та в певних галузях, таких як міський, промисловий, пасажирський і вантажний транспорт [2].

В теорії адміністративного права публічне адміністрування визначається, як правовою категорією, що визначає адміністративну діяльність адміністративних органів, спрямовану на реалізацію функцій виконавчої влади з метою задоволення публічного інтересу. Його юридична природа полягає у зв'язку з механізмом адміністрування, організаційно-правовими формами реалізації владних повноважень і нормативним регулюванням суспільних відносин. Структурно публічне адміністрування охоплює функціональний, організаційно-право-

вий, забезпечувальний та контрольний аспекти. Функціональний аспект відображає виконавчу діяльність, спрямовану на реалізацію завдань адміністрування в оборонній, економічній, соціальній, правовій та інших сферах. Організаційно-правовий аспект передбачає застосування норм адміністративного права, прийняття регуляторних рішень і видання підзаконних актів. Забезпечувальна функція полягає у наданні адміністративних та соціальних послуг [3].

КВЕД-2010 містить Розділ 51 «Авіаційний транспорт», який, зокрема, включає групи 51.1 «Пасажирський авіаційний транспорт» та 51.2 «Вантажний авіаційний і космічний транспорт». В свою чергу, клас 52.23 охоплює допоміжне обслуговування авіаційного транспорту, що включає діяльність, пов'язану з перевезенням пасажирів, тварин або вантажів авіаційним транспортом, зокрема функціонування терміналів (аеропортів), управління аеропортами та повітряним рухом, а також наземне обслуговування на аеродромах [4;5].

Виходячи з таких державних кваліфікаційним вимог предметом нашого наукового аналізу буде авіаційний транспорт щодо публічного адміністрування діяльності пов'язаної з пасажирським і вантажним транспортом забезпечення перевезенням пасажирів і вантажів, функціонування терміналів (аеропортів), адміністрування аеропортів та повітряного руху, а також наземного обслуговування на аеродромах.

Звертаючись до наукових доробок вчених у галузі права та інших наук слід відзначити що в науковій літературі існують певні тенденції до розкриття деяких аспектів аналізованих нами проблематик. Так, А. Філіппов у своєму дисертаційному дослідженні ґрунтовно аналізує адміністративно-правове забезпечення безпеки цивільної авіації в Україні, виявляє його недоліки та пропонує шляхи вдосконалення. Він доводить, що безпека цивільної авіації є складовою транспортної безпеки та водночас ключовим елементом національної безпеки держави, що потребує ефективного правового регулювання. Автор здійснює комплексну класифікацію форм і методів адміністративно-правового забезпечення безпеки цивільної авіації, акцентує увагу на необхідності реформування системи управління, підвищення відповідальності за правопорушення у цій сфері та гармонізації законодавства з міжнародними стандартами [6].

Звертаючись до чинників інформаційної безпеки цивільний О. Золотар доводить, що вона

є критично важливим елементом загальної безпеки цивільної авіації, який потребує комплексного підходу до правового регулювання та організаційно-правового забезпечення. Автор акцентує увагу на необхідності розробки нових механізмів охорони інформації, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування авіаційної системи, запобігання загрозам та мінімізацію ризиків у цій сфері. Вчена ідкреслює, що сучасний стан інформаційної безпеки в цивільній авіації характеризується відсутністю єдиної стратегії, недостатньою розробленістю нормативно-правової бази та необхідністю інтеграції міжнародного досвіду [7].

В. Ковальов доводить, що транспортна безпека, зокрема в сфері авіаційного транспорту, є критично важливим елементом національної безпеки України. Автор акцентує увагу на необхідності розробки нових механізмів державного управління, спрямованих на забезпечення стабільного розвитку авіаційної галузі, запобігання загрозам та мінімізацію ризиків у цій сфері. Він підкреслює, що сучасний стан авіаційної безпеки в Україні характеризується відсутністю єдиної стратегії, недостатньою розробленістю нормативно-правової бази та необхідністю інтеграції міжнародного досвіду. На думку вченого, авіаційна безпека має розглядатися як складова транспортної безпеки, що включає технічні, кадрові, соціально-правові та техногенні аспекти [8]. Ю. Краснова у своїй науковій праці аналізує питання правового регулювання забезпечення екологічної безпеки в авіаційній сфері, звертаючи особливу увагу на джерела шкідливого впливу авіації на навколишнє середовище. Авторка наголошує, що діяльність авіаційного транспорту створює суттєві екологічні ризики, зокрема, викиди продуктів згоряння пального, шумове забруднення та вплив електромагнітного випромінювання. Враховуючи важливість екологічної безпеки, у дослідженні аналізується чинне національне та міжнародне законодавство з метою встановлення оптимальних правових механізмів для запобігання екологічним загрозам у сфері авіації [9].

О. Герасимов вважає, що міжнародно-правове регулювання убезпечення цивільної авіації є критично важливим для ефективного функціонування авіаційного транспорту, проте його розвиток за останні десятиліття суттєво сповільнився. Дослідник підкреслює, що відсутність загальновизнаного принципу убезпечення цивільної авіації на рівні міжнародного права, а також слабкість міжнародних механізмів

контролю, відкриває шлях для одностороннього екстратериторіального застосування норм національного права окремих держав, що може порушувати суверенітет інших країн, включаючи Україну. Науковець розкриває, що чинні міжнародні договори, які регулюють боротьбу з актами незаконного втручання в діяльність цивільної авіації, мають суттєві прогалини [10].

О. Хороманська в своєму дисертаційному дослідженні розкриває, що цивільна авіація України потребує кардинального вдосконалення механізмів управління в умовах ринкової економіки. Вона аналізує проблематику перетворення державного регулювання авіаційного транспорту, підкреслюючи необхідність чіткого розмежування функцій держави та господарюючих суб'єктів. Враховуючи міжнародний досвід, авторка наголошує, що Україна не може просто копіювати існуючі моделі, оскільки економічні умови, законодавча база та інституційна структура національного авіаційного ринку ще перебувають у процесі формування. Вчена підкреслює, що одним із головних викликів у реформуванні галузі є створення ефективної організаційної структури управління, яка відповідає б міжнародним стандартам безпеки польотів, економічної ефективності та конкуренції [11].

В свою чергу Н. Коваленко доводить, що формування міжнародної правової культури у майбутніх пілотів є ключовим аспектом їхньої професійної підготовки. Вона стверджує, що недостатній рівень правових знань та навичок у пілотів призводить до значної кількості авіаційних інцидентів на міжнародних повітряних трасах. Виходячи з цього, авторка пропонує інтеграцію спеціальної технології навчання, яка поєднує юридичні аспекти діяльності пілота з його основними професійними обов'язками. Визначається, що сучасна система підготовки пілотів у вищих навчальних закладах не передбачає комплексного формування міжнародної правової культури, що ускладнює їхню діяльність в умовах міжнародного повітряного простору [12].

Отже на основі вище наведених наукових підходів можливо виявити та узагальнити певні ключові риси публічного адміністрування авіаційного транспорту:

1. Категорійний апарат, запропонований вченими, наприклад: адміністративно-правове забезпечення безпеки цивільної авіації – це комплекс заходів, спрямованих на регулювання та контроль забезпечення безпеки авіації. Він

включає використання адміністративних механізмів для забезпечення дотримання норм і правил. Цей підхід передбачає впровадження ефективних інструментів публічного адміністрування для мінімізації ризиків та загроз. Інформаційна безпека цивільної авіації – це стан захищеності інформаційних ресурсів, систем та відносин, що забезпечують стабільне функціонування авіації.

2. Принципи публічного адміністрування авіаційної галузі базуються на засадах: єдності стратегії – це необхідність розробки єдиної стратегії для авіаційної галузі. Вона повинна враховувати національні та міжнародні стандарти. Єдність стратегії забезпечує узгодженість дій усіх суб'єктів публічного адміністрування. Гармонізації законодавства – це узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами. Він включає адаптацію норм ICAO та інших міжнародних організацій. Гармонізація законодавства сприяє ефективному публічному адмініструванню в умовах глобалізації.

3. Виділяються способи (інструменти) публічного адміністрування: Адміністративний контроль та нагляд, як здійснення перевірок, інспекцій та моніторингу діяльності авіакомпаній та аеропортів. Він включає оцінку дотримання норм безпеки та екологічних стандартів. Адміністративний контроль є важливим інструментом публічного адміністрування. Сертифікація та ліцензування – це видача дозвільних документів на здійснення авіаційної діяльності. Він включає перевірку відповідності вимогам безпеки та екології. Сертифікація та ліцензування забезпечують контроль за якістю послуг. Штрафні санкції та адміністративна відповідальність – це застосування штрафів, анулювання ліцензій та інших санкцій за порушення.

Правове регулювання публічного адміністрування в галузі авіаційного транспорту, включаючи перевезення пасажирів і вантажів, функціонування аеропортів, управління повітряним рухом та наземне обслуговування на аеродромах, здійснюється через низку національних законів України та міжнародних актів.

Основоположними серед яких є певні норми Конституції України, які визначають, що виключно законами України визначаються засади використання повітряного простору, транспорту та зв'язку (ст. 92), визначає, що Кабінет Міністрів України забезпечує проведення державної політики у сфері транспорту, зокрема авіаційного, та організовує його функціонування і розвиток. Закріплює, що місцеві

державні адміністрації на відповідній території забезпечують законність і правопорядок, додержання прав і свобод громадян, а також виконання державних і регіональних програм у сфері транспорту, включаючи авіаційний (ст. 119) [13].

Звертаючись до норм міжнародного права необхідно відзначити, Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (Чиказька конвенція, 1944 р.). Яка є основою міжнародного авіаційного права, встановлюючи принципи та стандарти для забезпечення безпеки і впорядкованості міжнародної цивільної авіації [14]¹. Міжурядові угоди про повітряне сполучення: Україна уклала понад 70 таких угод, які регулюють аспекти регулярного повітряного сполучення з іншими державами, включаючи питання безпеки, технічного обслуговування та експлуатації аеропортів [15]. Наприклад, Угода між Урядом України та Урядом Королівства Бельгія про повітряне сполучення, підписана 20 травня 1996 р. та чинна з 1 січня 2003 р., регулює правові засади міжнародного авіаційного сполучення між двома державами відповідно до норм Конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1944 р. Угода встановлює взаємні права на здійснення міжнародних авіаперевезень, зокрема право на посадки з некомерційними цілями, а також висадку пасажирів, вантажів і пошти на визначених маршрутах [16].

Первинною складовою загального змісту наукового аналізу у всіх галузях суспільного життя є принципи адміністративного права. А. Кравцов доводить, що принцип пріоритету прав і свобод людини та громадянина – це найважливіший принцип будь-якої європейської держави, яка проголошує себе правовою та встановлює межі дії норм адміністративного права [17]. А. Пухтецька комплексно розкриває принципи адміністративного права в контексті їх оновлення та адаптації до сучасних демократичних стандартів, зокрема європейських принципів публічного адміністрування. Вчена наголошує, що в європейській адміністративно-правовій доктрині принципи адміністративного права базуються на концепції публічної адміністрації, демократичного врядування та забезпечення прав громадян. Проголошує концептуальний підхід на основі «людиноцентристської концепції», що передбачає орієнта-

цію на права людини, ефективність адміністративних процедур та відповідальність публічної адміністрації. Виокремлює основні підходи до розуміння принципів адміністративного права, серед яких: визнання адміністративного права як фундаментальної галузі, що регулює діяльність публічної адміністрації; впровадження концепції належного урядування та належної адміністрації; врахування принципів європейського адміністративного права та принципів *acquis communautaire*; орієнтація на забезпечення балансу публічного та приватного інтересів. Вона здійснює класифікацію принципів адміністративного права, поділяючи їх на кілька основних груп [18].

На наш погляд, підхід до юридичної природи принципів адміністративного права, сформований А. Пухтецькою, є виваженим і найбільш повним. Він відображає сучасну природу адміністративного права України. Проте, з такого широкого розуміння змісту принципу адміністративного права, для нашого науково аналізу слід обмежитись принципом верховенства права, та його складовими, принципами належного врядування та певними спеціальними принципами публічного адміністрування авіаційної галузі.

Отже, принципи публічного адміністрування у сфері авіаційного транспорту формують цілісну систему, що поєднує правові, економічні та організаційні механізми регулювання. Вони спрямовані на забезпечення ефективного, безпечного та сталого функціонування авіаційного сектору відповідно до міжнародних стандартів та національних інтересів України.

Основні норми національного законодавства у сфері авіаційного транспорту зосереджені в Повітряному кодексі України, який встановлює правові засади функціонування авіаційної галузі, зокрема державне регулювання, сертифікацію, технічне обслуговування та експлуатацію повітряних суден, а також визначає правила функціонування аеропортів і здійснення заходів авіаційної безпеки [19]. Одним із ключових нормативних актів є Закон України «Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації», який закріплює комплексну систему заходів, спрямованих на захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, терористичних загроз і техногенних ризиків [20].

Вагоме місце в публічному адмініструванні авіаційного транспорту відіграють підзаконні нормативно-правові акти Так Авіаційні правила щодо «Організації повітряного руху» які регламентують сертифікацію аеропортів, експлуата-

¹ Конвенція про міжнародну цивільну авіацію, 1944 р. Офіційний вісник України від 22 жовтня 2004р., № 40, стор. 195, стаття 2667. код акта 30261. 2004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038#Text.

цію наземної техніки, аеродромне забезпечення польотів та інші аспекти діяльності в авіаційній галузі затверджено наказом Державної авіаційної служби України від 9 грудня 2021 р. № 1920 [21]. Цим же адміністративним органом затверджена Інструкція з організації та здійснення контролю на безпеку в аеропортах України, яка визначає процедури контролю безпеки в аеропортах для запобігання актам незаконного втручання [22].

Отже, публічне адміністрування авіаційного транспорту в Україні забезпечується комплексом джерел права, які включають норми Конституції, міжнародні договори, національні закони та підзаконні нормативно-правові акти. Ці джерела формують правову основу для регулювання авіаційної діяльності, забезпечення безпеки та відповідності міжнародним стандартам.

До адміністративних органів, що здійснюють публічне адміністрування авіаційного транспорту в Україні відносяться: Кабінет Міністрів України формує державну політику у сфері авіації та затверджує нормативно-правові акти, що регламентують діяльність авіації. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України відповідає за формування державної політики в галузі цивільної авіації, забезпечує нормативно-правове регулювання та впроваджує міжнародні стандарти в діяльність авіаційного транспорту [23].

Міністерство оборони України здійснює публічне адміністрування державної авіації, забезпечуючи її реєстрацію, допуск та льотну придатність, контроль за аеродромною інфраструктурою, сертифікацію авіаційного персоналу, організацію та безпеку польотів. Також Міноборони відповідає за охорону повітряних суден, пошуково-рятувальні операції, випробування нових літальних апаратів та регулювання приаеродромних територій, координуючи ці питання з іншими органами виконавчої влади [24]. Національне бюро з розслідування авіаційних подій проводить незалежні розслідування авіаційних інцидентів та аварій з метою підвищення рівня безпеки польотів [25]. Міністерство внутрішніх справ України здійснює нагляд за правоохоронною діяльністю в авіаційній галузі, забезпечує авіаційну безпеку та реагує на надзвичайні ситуації. Зокрема забезпечує функціонування та розвиток єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту в діяльності Національної поліції, Адміністрації Держприкордонслужби, ДСНС та Національної гвардії [26].

Отже, за структура адміністративних органів, які здійснюють публічне адміністрування

в сфері авіаційного транспорту України поділяються на: Вищий орган виконавчої влади - Кабінет Міністрів України формує державну політику у сфері авіації та затверджує нормативно-правові акти, що регламентують діяльність авіаційного транспорту. Він координує роботу інших органів виконавчої влади у цій галузі.

Центральні, які забезпечують цивільний адміністративний транспорт - Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України відповідає за формування державної політики в галузі цивільної авіації. Воно забезпечує нормативно-правове регулювання, впроваджує міжнародні стандарти та координує розвиток інфраструктури авіаційного транспорту.

Загальні що забезпечують державний авіаційний транспорт: Міністерство оборони України здійснює публічне адміністрування державної авіації. Воно відповідає за реєстрацію, допуск та льотну придатність повітряних суден, контроль за аеродромною інфраструктурою, сертифікацію авіаційного персоналу та організацію польотів. Міноборони також забезпечує охорону повітряних суден, пошуково-рятувальні операції, випробування нових літальних апаратів та регулювання приаеродромних територій. Міністерство внутрішніх справ України здійснює нагляд за правоохоронною діяльністю в авіаційній галузі.

Спеціальні: Державна авіаційна служба України здійснює сертифікацію, нагляд та контроль у сфері цивільної авіації. Вона відповідає за забезпечення відповідності авіаційної діяльності міжнародним стандартам безпеки, організовує розслідування авіаційних подій та контролює дотримання правил експлуатації повітряних суден. Державне підприємство «Укр аерорух» забезпечує аеронавігаційне обслуговування та контроль за повітряним рухом у повітряному просторі України.

Переходячи до науково аналізу інструментів публічного адміністрування слід відзначити що основними з них є ліцензування, сертифікація та контроль (нагляд). Ліцензування перевезень пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів повітряним транспортом здійснюється відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» та Повітряного кодексу України. Суб'єкт господарювання для отримання ліцензії має подати заяву та відповідний пакет документів, включно з чинним сертифікатом експлуатанта. Основними вимогами є наявність власного або орендованого повітряного судна (крім лізингу

з екіпажем), відповідність кваліфікаційним вимогам авіаційного персоналу, а також дотримання авіаційних правил України [27; 28].

Авіаційні правила України, затверджені наказом Державіаслужби № 682 від 5 липня 2018 р., визначають адміністративні процедури щодо льотної експлуатації повітряного транспорту, умови сертифікації експлуатантів та вимоги до безпеки польотів. Сертифікація експлуатантів здійснюється відповідно до частини ORO (Organisational Requirements for Air Operations) авіаційних правил, яка регулює організаційні вимоги до повітряної експлуатації [29]. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» та Положення про Державну авіаційну службу України, що затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 року № 520 визначає повноваження Державіаслужби, включаючи здійснення державного нагляду (контролю) за безпекою авіації та організацію сертифікації суб'єктів авіаційної діяльності.

Отже, основними інструменти публічного адміністрування в авіаційному транспорті України є ліцензування, сертифікація та контроль – забезпечують ефективне регулювання авіаційної діяльності, дотримання стандартів безпеки та стабільне функціонування авіаційного транспорту в Україні.

Класично публічне адміністрування авіаційного транспорту в Україні захищається нормами адміністративних станції та адміністративно-деліктного права. У разі порушення правил експлуатації або перевезення небезпечних вантажів передбачено тимчасове призупинення дії ліцензії або її анулювання. Адміністративна відповідальність у сфері авіації, передбачена статтями 111–113 КУпАП, спрямована на забезпечення безпеки польотів, дотримання порядку на борту повітряних суден та виконання міжнародних авіаційних норм. Вона включає санкції за порушення правил безпеки (ст. 111), невиконання розпоряджень командира повітряного судна та порушення правил користування засобами зв'язку на борту (ст. 112), а також порушення правил міжнародних польотів (ст. 113). Основним механізмом відповідальності є штрафи, розмір яких залежить від характеру та ступеня небезпеки правопорушення [30].

Висновки. Отже, публічне адміністрування авіаційного транспорту в Україні є комплексною адміністративною діяльністю загальних

і спеціальних адміністративних органів. Воно здійснюється шляхом надання адміністративних послуг, виконання розпорядчих функцій та забезпечення виконавчої діяльності. Адміністративно-правове регулювання реалізується шляхом використанням визначених законодавством інструментів публічного адміністрування. Його метою є забезпечення публічного інтересу, в першу чергу безпеки пасажирів авіаційного транспорту, безпечності вантажних перевезень, функціонування аеропортів, організації повітряного руху та наземного обслуговування авіаційної інфраструктури.

Список використаної літератури:

1. Авіація. Словник української мови. 2024 URL: <https://slovnkyk.ua/index.php?swrd=%D0%B0%D0%B2%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>
2. Транспорт. Словник української мови. URL: <https://slovnkyk.ua/index.php?swrd=%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82>
3. Галунько В., Стеценко С., Берлач та ін. Адміністративне право та адміністративний процес України в умовах воєнного стану: колективна монографія / за заг. ред. В. Фелика, В. Курила. Київ: «Видавництво Людмила», 2023. 704 с.
4. Авіаційний транспорт. КВЕД-2010. URL: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/51/KVED10_51.html
5. Допоміжне обслуговування авіаційного транспорту. КВЕД-2010. URL: https://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/52/KVED10_52_23.html
6. Філіппов А. Адміністративно-правове забезпечення безпеки цивільної авіації в Україні: автореферат дисертації. Ірпінь: Національний університет державної податкової служби України, 2010. 18 с.
7. Золотар О. Правова охорона як складова інформаційної безпеки цивільної авіації: автореферат дисертації. Київ: Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України, 2010. 20 с.
8. Ковальов В.Г. Механізми державного управління забезпеченням транспортної безпеки України: автореферат дисертації. Івано-Франківськ: Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, 2011. 19 с.
9. Краснова Ю. Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки в галузі авіації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ: / Київський національний університет імені Тараса Шевченка., 2010. 22 с.
10. Герасимов Р. Розвиток міжнародно-правових принципів і норм у сфері убезпечення цивільної авіації: автореферат дисертації. Київ:

- Інститут законодавства Верховної Ради України, 2008. 18 с.
11. Хороманська О. Удосконалення управління цивільною авіацією України на сучасному етапі. автореферат дисертації, 1999. 19 с.
 12. Коваленко Н.О. Формування міжнародної правової культури у майбутніх пілотів у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Чернігів: Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2009. 22 с.
 13. Конституція України
 14. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію, 1944 р. Офіційний вісник України від 22 жовтня 2004р., № 40, стор. 195, стаття 2667. код акта 30261. 2004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038#Text.
 15. Міжнародні угоди про повітряне сполучення. Державна авіаційна служба України. 2024. URL: <https://avia.gov.ua/pro-nas/mizhnarodnadiyalnist/ugodi-pro-povitryane-spoluchennya/>.
 16. Угода між Урядом України та Урядом Королівства Бельгія про повітряне сполучення. Офіційний вісник України, офіційне видання від 27 вересня 2006 р., № 37, стор. 90, стаття 2558, код акта 37323. 2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/056_013.
 17. Кравцов А. Пріоритет прав і свобод людини та громадянина як принцип адміністративного права України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Луганськ: ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011. 205 арк.
 18. Пухтецька А. Актуальні проблеми оновлення системи принципів адміністративного права України. Наукові записки. Том 155. Юридичні науки, 2014. С. 67–72.
 19. Повітряний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. ст. 536.
 20. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації. Закон України від 21 березня 2017 року № 1965-VII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 16. ст. 199
 21. Авіаційні правила України «Організація повітряного руху». Затверджено наказом Державної авіаційної служби України від 09 грудня 2021 р. № 1920. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 07 лютого 2022 р. за № 165/37501. Офіційний вісник України, офіційне видання від 25 лютого 2022 р., № 16, стор. 240, стаття 900, код акта 110047
 22. Про затвердження Авіаційних правил України «Інструкція з організації та здійснення контролю на безпеку в аеропортах України»: Наказ Державної авіаційної служби України від 15 березня 2019 року № 322. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 07 червня 2019 року за № 594/33565. Офіційний вісник України. 05 липня 2019 року. № 51. стор. 144. стаття 1768. код акта 94955
 23. Статут Державного підприємства обслуговування повітряного руху України (нова редакція). Затверджено наказом Міністерства інфраструктури України від 6 жовтня 2016 року № 137. Законодавство України. 2016. URL: <https://opad.com.ua/wp-content/uploads/2016/11/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B5%D1%80%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%85%D1%83.pdf>
 24. Про затвердження Положення про Міністерство оборони України: постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 року № 671 (у редакції постанови КМУ від 19 жовтня 2016 року № 730). Урядовий кур'єр. 10 грудня 2014 р. № 230
 25. Про затвердження Положення про Національне бюро з розслідування авіаційних подій та інцидентів з цивільними повітряними суднами: наказ Міністерства інфраструктури України від 13 лютого 2020 року № 57. Законодавство України. 2020. URL: https://mtu.gov.ua/files/Dok_NORMATUVKA/57.pdf.
 26. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878. Урядовий кур'єр. 6 листопада 2015 року. № 207
 27. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 березня 2015 року № 222-VIII. Голос України, 28 березня 2015 року, № 56
 28. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів повітряним транспортом: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 року № 134. Законодавство України. 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/134-2017-п>.
 29. Авіаційні правила України «Технічні вимоги та адміністративні процедури щодо льотної експлуатації в цивільній авіації». Затверджено Наказом Державної авіаційної служби України від 05 липня 2018 року № 682. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 вересня 2018 р. за № 1109/32561. Законодавство України. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/682-2018-%D0%BF>.
 30. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Законодавство України. 2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

Pryhlad V. V. The concept and limits of public administration of aviation transport in Ukraine

The article defines the concept and outlines the scope of public administration in the aviation transport sector in Ukraine. It explores the features and administrative-legal regulation of aviation activities, identifying its main objects and subjects. The principles of public administration in the aviation sector are characterized, including the rule of law, safety, transparency, international coordination, and environmental responsibility. The legal foundations of aviation transport regulation, based on international and national acts, particularly the Air Code of Ukraine and international agreements, are examined. The system of administrative bodies responsible for public administration in the aviation sector is analyzed, including the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Communities, Territories, and Infrastructure Development, the State Aviation Service, and other specialized structures. Particular attention is paid to regulatory mechanisms such as licensing, certification, and oversight, which ensure compliance of aviation activities with international standards. The issue of administrative responsibility in the aviation sector is discussed, emphasizing its role in ensuring compliance with legal norms and enhancing flight safety. It is concluded that public administration in aviation transport is aimed at ensuring the stable and safe functioning of the industry in accordance with international standards and Ukraine's national interests. Effective administration is identified as contributing to the improvement of safety in passenger and cargo transportation, optimization of airport operations, infrastructure development, and enhancement of state control mechanisms. It is proven that administrative activities in the aviation sector involve a comprehensive system of measures aimed at mitigating risks, preventing accidents, and ensuring air traffic safety. The normative legal documents regulating the interaction between state authorities and aviation entities are analyzed, outlining the procedures for certification of airlines, airports, aviation personnel, and compliance with technical regulations. It is determined that administrative regulation facilitates the implementation of state policy in the aviation sector, enhances the competitiveness of Ukraine's aviation industry at the international level, and adapts national legislation to the requirements of ICAO and the European Union.

Key words: administrative bodies, administrative responsibility, administrative services, air navigation services, air traffic management, airspace, aircraft operation, aviation safety, aviation transport, civil aviation, environmental responsibility, flight safety, international agreements, international standards, legal principles, licensing and certification, oversight and control.